

Elíša

Jiří Beneš

*Studentům Biblického týdne 2011
studentům teologie v Sázavě
a studentům Husitské teologické fakulty UK*

OBSAH

Předmluva.....	9
1. Elišovský cyklus.....	20
2. Eliáš a Eliša	20
2.1. Povolání Eliši (1Kr 19,15–21).....	
2.2. Cesta k nanebevzetí Elijáše	
2.2.1. V Bét-elu (2Kr 2,1–5a).....	
2.2.2. V Jerichu (2Kr 2,5b–9a)	
2.2.3. Za Jordánem I. (2Kr 2,9b–11).....	
2.3. Elišův návrat zpět	
2.3.1. Za Jordánem II. (2Kr 2,12–14).....	
2.3.2. V Jerichu (2Kr 2,15–22).....	
2.3.3. V Bét-elu (2Kr 2,23–25)	
3. Svatá válka I. (2Kr 3).....	
4. Eliša divotvorce (2Kr 4)	
4.1. Rozmnožení oleje (2Kr 4,1–7).....	
4.2. Zaslíbení syna (2Kr 4,8–17).....	
4.3. Vzkříšení mrtvého syna (2Kr 4,18–37).....	
4.4. Přemožení smrti v hrnci (2Kr 4,38–41).....	
4.5. Zázračné nasycení (2Kr 4,42–44)	
5. Malomocenství (2Kr 5).....	
5.1. Uzdravení malomocného Aramejce (2Kr 5,1–19).....	
5.2. Omalomocnění Géchazího (2Kr 5,19–27).....	
6. Sekerka (2Kr 6,1–7).....	
7. Svatá válka II.....	
7.1. Svatá válka s Aramejci I. – Elišovy rady (2Kr 6,8–23).....	

7.1.1.	Hlad (2Kr 6,24–33).....
7.2.	Svatá válka s Aramejci II. – malomocní (2Kr 7).....
8.	Elišův politický vliv
8.1.	Vyprávění o Elišovi (2Kr 8,1–6)
8.2.	Eliša a Chazael – změna na aramejském trůně (2Kr 8,7–15).....
8.3.	Eliša a Jehú – změna na izraelském trůně (2Kr 9,1–10).....
8.4.	Elišův zápas s Bohem (2Kr 13,14–19).....
9.	Návrat do života (2Kr 13,20–21).....
10.	Vyústění elišovského cyklu
10.1.	Rozbor motivů v kontextu elišovského cyklu
10.2.	Kompozice elišovského cyklu
10.3.	Vyprávěčův záměr
	Doporučená literatura

PŘEDMLUVA

Na Elišovi jsem začal pracovat poprvé spolu se studenty Teologického semináře v Sázavě v roce 2008 s cílem věnovat se rozboru textu, který stojí mimo hlavní vykladačskou a homiletickou pozornost. Elišovský cyklus jsem vykládal v roce 2010 na Letní biblické škole v Opárně. V akademickém roce 2010–2011 jsem použil elišovský cyklus jako podklad přednášek o exegezi narativních látek na HTF UK Praha a v exegetickém semináři na TS Sázava. Ve stejné době jsem dostal nabídku zabývat se jím i na Biblickém týdnu v roce 2011 a vydat přednášky tiskem v nakladatelství Advent-Orion. Za tuto možnost jsem Českému sdružení CASD velmi vděčný.

Vznik těchto výkladů podstatně ovlivnili studenti, na nichž jsem mohl testovat homiletickou ozvučnost elišovského cyklu. Jejich podněty mě vždy obohatí, jejich pozorný zájem inspiruje. Svě výklady proto s vděčností věnuji právě jim. Dále děkuji svým přátelům, kteří se na zrodu této knihy podstatnou měrou podíleli: Janu Bártovi za působivé ilustrace a Radku Danielovi za připomínky k textu a jeho první úpravu. Moc si vážím pečlivé redakční práce, kterou při zrodu této knihy věnovala také Michaela Hrachovcová.

Slovo ke čtenáři:

- ▶ Kniha, kterou máte před sebou, je studijní text.
- ▶ Je to původní práce, v níž předkládám vlastní výklad.
- ▶ Důsledně vycházím z hebrejského znění elišovského cyklu ve Starém zákoně.
- ▶ Pro detailnější rozbor uvádím (nikoli všude) vzhled do hebrejského textu pomocí vlastního doslovného překladu.
- ▶ Výklad není souvislý. Rozbor jednotlivých perikop tvoří vždy uzavřenou jednotku. Proto lze číst jakoukoli perikopu¹ samostatně a jednotlivé perikopy na přeskáčku.
- ▶ Výklad nelze číst bez starozákonního textu. Ten je jako základ všech výkladů vzat z Českého ekumenického překladu Bible (dále jen ČEP) a uveden vždy před každou vykládanou státi. Z ČEP také pochází označování biblických citátů i zkratky biblických knih.
- ▶ Slova, která jsou v překladu (v ČEP) označena kurzívou, se v původním hebrejském znění Starého zákona nevyskytují.

1 Perikopou nazývám oddíl, který má uzavřený děj, může v kapitole stát samostatně a může mít proto samostatný nadpis.

- ▶ Jelikož se vykládaný text žánrově staví na pomezí dramatu a vyprávění, člením výklad na sekvence tak, aby vynikla role jednotlivých postav a záměr vypravěče. Ten zohledňuji více než popis reálií a historických skutečností. Řídím se předpokladem, že forma vykládá obsah, neboli to, co se říká, nelze oddělit od toho, jak je to řečeno.
- ▶ Slova, která jsou ve výkladu označena kurzívou, jsou zjednodušeným fonetickým přepisem hebrejského textu.
- ▶ Označení Elišových slov a upozornění na Hospodinovy výroky uvádím tučně proto, že tvoří nosné sdělení celého cyklu a patrně i příčinu jeho zaznamenání a uchování. Elišova slova z Hospodinových výroků vycházejí a projevují se stejnou mocí a razancí. Elišových slov a Hospodinových výroků by si měl tedy četnář všimnout zvláště pozorně.
- ▶ Poznámkový aparát obsahuje studijní látku k hlubšímu studiu. Má odlehčit výklad, který je i bez těchto poznámek srozumitelný, takže poznámky není nutné při běžném čtení číst.